

www.dereta.rs

Biblioteka
XX VEK

S a l m a n R u ž d i

DECA PONOĆI

Prevod sa engleskog

Svetozar Koljević

Zoran Mutić

Beograd

2013

DERETA

Copyright © 1981, Salman Rushdie

All rights reserved

© Ovog izdanja dela Grafički atelje *DERETA*

Naslov originala
MIDNIGHT'S CHILDREN
by Salman Rushdie

*Zafaru Ruždiju,
koji je, izneverivši svo očekivanja,
rođen po podne*

PRVA KNJIGA

PROBUŠENI ČARŠAV

Rođen sam u gradu Bombaju... davno jednom, u dobro staro vreme. Ne, ne može tako, datum je ipak nezaobilazan: rođen sam u Porodilištu doktora Narlikara 15. avgusta 1947. godine. Ali kada? Važan je i čas. Pa eto – u noći. Ne, ne, važno je da budeš malo... Tačno kad je otkucavala ponoć, ako baš hoćeš da znaš. Kazaljke na časovniku sastavile su se kao dlanovi u molitvi, u znak poštovanja i pozdrava kada sam se pojavio. Ma, hajde, molim te, kaži do kraja: upravo u času kada je Indija stekla nezavisnost, ja sam se iskobeljao na ovaj svet. Nekome je zastao dah. A ispod prozora – vatrometi i narodne mase. Nekoliko sekundi posle toga moj otac je sloomio nožni palac; ali taj nesrećni slučaj je puka sitnica kada se uporedi s onim što je mene snašlo u tom mračnom času, jer mi je, zahvaljujući magijskoj moći tih časovnika koji su me učtivo pozdravljali, istorija tajanstveno nabacila lisice na ruke i neraskidivi lanac je povezao moju sudbinu sa sudbinom moje zemlje. U toku sledeće tri decenije nije bilo izlaza. Proci su me predskazali, novine su slavile moj dolazak, politički funkcioneri su ratifikovali moju autentičnost. Mene nije niko ništa pitao. Ja, Salem Sinaj, kasnije različito nazivan: Balavko, Brljivko, Čelavko, Njuškalo, Buda, pa čak i Taš-taš-

mesec-naš, nerazmrsivo sam se spetljao sa Sudbinom – što je i u najboljim okolnostima opasna veza. A u to vreme nisam umeo čak ni da obrišem nos.

Sada, međutim, vreme – kome više nisam potreban – brzo ističe. Još malo pa će mi biti trideset i jedna godina. Možda. Ako moje krhko, izanđalo telo dopusti. Ali ne nadam se da ću spasti svoj život, a ne mogu se čak pouzdati ni da me čeka još hiljadu i jedna noć. Moram brzo raditi, brže od Šeherezade, ako hoću da na kraju krajeva ipak značim – da, da značim – nešto. Priznajem: više od svega strahujem od besmislenosti.

A valja ispričati toliko priča, ima ih i previše, toliko je preobilje isprepletenih života, događaja, čuda, mesta, glasina, tako je gusto tkanje neverovatnih i ofucanih stvari! Ja gutam tuđe živote; ako hoćete da me upoznate, samo jednog od brojnih mene, moraćete i vi svašta da progutate. Mnoštvo progutanih ljudi se tiska i gurka u meni; i vođen jedino sećanjem na veliki beli čaršav s približno kružnom rupom od nepunih dvadesetak centimetara u promeru u sredini, grčevito se držeći sna o tom probušenom, unakaženom parčetu platna, koje je moja amajlija, moj „Sezame, otvori se!“ – moram krenuti na posao da ponovo oblikujem svoj život od tačke u kojoj je u stvari i počeo, pre neke trideset i dve godine, pre bilo čega što bi bilo tako očigledno kao ova sadašnjost, kao moje zločinom okaljano i satom opsednuto rađanje.

(Uzgred rečeno, i čaršav je ukaljan krvlju, na njemu su tri kapi stare, izbledele crvene boje. Kao što nas Kuran uči: *Čitaj, u ime Gospodara tvoga koji stvara, stvara čoveka od ugruška!*)

Jednog kašmirskog jutra u rano proleće 1915. godine moj deda Adam Aziz udario je nosom o smrznuti grumen zemlje prilikom molitve. Tri kapi krvi potekle su, kap, kap, kap, iz njegove leve nozdrve, smesta se stvrdnule u suvom va-

zduhu i ukazale se pred njegovim očima na serdžadi za molitvu, preobražene u rubine. Naginjući se unazad sve dok nije opet klečao uspravne glave, ustanovio je da su se i suze koje su mu navrle na oči takođe stvrdnule; u tom času, prezri-vo obrisavši to drago kamenje sa svojih trepavica, odlučio je da nikad više, ni za kakvog boga ni čoveka, ne poljubi zemlju. Ta odluka je, međutim, ostavila neku rupu u njemu, kao neku prazninu u vitalnom unutrašnjem predelu, tako da se kod njega pojavila slabost prema ženama i istoriji. I ne sluteći ništa u početku, iako je nedavno završio studije medicine, uspravio se, smotao serdžadu kao debelu indijsku cigaru i, držeći je pod desnom miškom, posmatrao je dolinu bistrim pogledom, nepomućenim bilo kakvim dragim kamenjem.

Svet se preporodio. Pošto je provela zimu čekajući da se izleže iz svog ledenog jajeta, kotlina je, još vlažna i žuta, proključala sebi put ka suncu. Nova trava je nestrpljivo čekala svoj čas pod zemljom; planine su se povlačile u brdske stanice pred toplijim godišnjim dobom. (Zimi, kada se dolina šćućuri pod ledom, planine se sklapaju nad njom i reže kao razjarene čeljusti oko grada na jezeru.)

U to vreme radio-antena još nije bila podignuta i hram na planini Sankara Ačarija, kao neki crni prišt na bregu kaki boje, još uvek je dominirao ulicama Srinagara* i jezerom. U to vreme još nije bilo vojnog logora na obali jezera, beskonačne zmije kamufliranih kamiona i džipova nisu zakrčavale uske planinske puteve, a vojnici se nisu skrivali iza planinskih grebena pored Bararamule i Gulmarga. U to vreme putnike nisu streljali kao špijune ako bi fotografisali mostove, a izuzev plovnih kuća na jezeru, koje su pripadale Englezima, kotlina se gotovo ni najmanje nije promenila od vremena Mo-

* Srinagar – glavni grad Kašmira na reci Dželum. – *Prim. prev.*

gulskog Carstva, bez obzira na sve svoje prolećne preporode; ali dedine oči, koje su imale, kao, uostalom, i sav on, dvadeset i pet godina, drukčije su sve videle... i nos ga je zasvrbeo.

Da otkrijemo tajnu dedinog izmenjenog pogleda: proveo je pet godina, pet proleća, daleko od kuće. (Grumen zemlje, koliko god da je odsudno bilo to što je postojao u trenutku dok je vrebao ispod slučajnog nabora na serdžadi za molitvu, nije u suštini bio ništa više nego katalizator.) Sad, na povratku, deda je gledao očima koje su videle sveta. Umesto lepota majušne kotline okružene divovskim zubima, on je uočavao stisku, blizinu horizonta; i bio je tužan što je došao kući i što se osećao krajnje stešnjeno. Takođe je slutio – neobjašnjivo – da mu stari kraj zamera njegov obrazovani, stetoskopski povratak. Pod zimskim ledom predeo je bio hladno nepristrasan, ali sada nije bilo sumnje – posle svih tih godina provedenih u Nemačkoj, vratio se u neprijateljsku sredinu. Mnogo godina kasnije, kad mržnja začepi onu rupu u njemu i kada dođe do toga da se žrtvuje na oltaru crnog kamenog boga u hramu na bregu, on će pokušati i uspeti da dozove u sećanje izvore svog detinjstva u Raju, kako je bilo pre nego što su putovanja i grumenje zemlje i tenkovi uneli sveopštu zbrku.

Onoga jutra kada mu je kotlina, rukavicom koju je predstavljala serdžada, zadala udarac u nos, on je pokušavao, besmisleno, da se pravi kao da se ništa nije promenilo. Tako je ustao po ciči zimi u četiri i petnaest, umio se i oprao na propisani način, obukao se i stavio na glavu očevu astrahansku šubaru; posle toga je odneo serdžadu, smotanu poput debele indijske cigare, u bašticu na obali jezera, ispred stare, mračne kuće, i razmotao je nad grumenom zemlje koji je samo to čekao. Osetio je varljivo mekano tle pod nogama i u isti mah postao nesiguran i neoprezan. „U ime Alaha Milostivog, Samilosnog...“ — uvodne reči gotovo svakog poglavlja u Kuranu, izgovorene sastavljenih ruku poput otvorene knjige, donele su mu delimično

utehu, ali drugi, veći deo njega osećao se nelagodno – „... Tebe, Alaha, Gospodara svetova hvalimo...“ Ali sada mu je Hajdelberg hrupio u glavu; pojavila se Ingrid, njegova, ukratko, Ingrid; njeno lice bilo je puno prezira prema njegovom papagajskom obraćanju Meki; pojavili su se i njegovi prijatelji Oskar i Ilze Lubin, anarhisti koji su ismevali njegove molitve sa stanovišta svojih antiideologija – „... Milostivog, Samilostnog, Vladara Dana sudnjeg!...“ Ali u Hajdelbergu je, uporedo sa studijem medicine i politike, saznao da su Indiju – kao radijum – „otkrili“ Evropljani; čak se i Oskar divio Vasku da Gami. I eto šta je konačno odvojilo Adama Aziza od prijatelja, to njihovo verovanje da je on na neki način izum njihovih predaka – „... Samo Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo!...“ – i eto, vratio se, uprkos tome što su mu se oni vrzmali po glavi, nastojao je da se ponovo sjedini s nekim svojim ranijim „ja“, koje se nije obaziralo na njihov uticaj, a znalo je sve što treba da zna, o pokornosti, na primer, o onome što sada radi, dok su mu ruke, podstaknute starim uspomnama, zalepršale kao krila, da uzlete, dok se, pritiskajući palcima uši i šireći prste, spuštao na kolena – „... Uputi nas na pravi put, na put onih kojima si milost darovao...“ Ali ništa to ne vredi, uhvatio se u zamku na čudnovatom brisanom prostoru, između verovanja i neverice, i ovo je na kraju krajeva bila samo šarada – „... Ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali.“ Deda je sagnuo čelo prema zemlji. Nagnuo se napred, a zemlja, pokrivena serdžadom, izvila se prema njemu. Onaj grumen je dočekaao svojih pet minuta. U isti mah kao prekora Ilze, Oskara, Ingrid, Hajdelberga, ali i prekora ove kotline i Boga koji je njom vladao, grumen mu je zadao udarac u sam vrh nosa. Tri kapi su kanelule. Pojavili su se rubini i drago kamenje. A deda je, teturajući dok se uspravljao, doneo odluku. Ustao je. Smotao je serdžadu kao debelu cigaru. Zagledao se preko jezera. I bio

je bačen zauvek u brisani prostor ničije zemlje, gde nije mogao da obožava onog Boga čije postojanje nije bio u stanju da potpuno porekne. Trajna promena: rupa.

Mladi, novopečeni doktor Adam Aziz stajao je suočen s prolećem na jezeru, njuškajući mirise promene; ostavivši za sobom (za svojim leđima izuzetno uspravnog držanja) još veći broj promena. Otac mu je pretrpeo moždani udar još dok je on bio u inostranstvu, a majka je tu tajnu sakrila od njega. Majčin glas je podrhtavao dok mu je stoički šaputala:

„... *Zato što su tvoje studije, sine, bile tako važne.*“

Majka koja je dotad provodila vek u kući, pod zarom, odjednom je smogla ogromnu snagu i počela da vodi malu trgovinu dragim kamenjem (tirkizima, rubinima, dijamantima), koja je omogućila Adamu, uz pomoć stipendije, da završi studije medicine; te je tako on otkrio, kada se vratio kući, obrnut porodični poredak od onoga koji je nekada izgledao neprikosnoven: majka je odlazila na posao, dok je otac sedeo skriven iza onoga vela koji je moždani udar prebacio preko njegove svesti... na drvenoj stolici, u zamračenoj sobi, sedeo je i cvrkutao kao ptica. Trideset različitih vrsta ptica dolazilo mu je u posetu – sedele bi na pragu pred prozorom sa zatvorenim žaluzinama i ćeretale o svemu i svačemu. Izgledao je sasvim srećan.

(... I već vidim kako sve počinje da se ponavlja; pa zar nije i moja baka takođe nalazila ogromno... a ni moždani udar nije bio jedina... a i moja sestra, Riđokosa Majmunčica, imala je svoje ptičice... kletva već počinje da nas stiže, a još nismo došli ni do noseva!)

Jezero više nije bilo zaleđeno. Topljenje je nastupilo naglo, kao i obično; mnogi mali čamci, takozvane šikare, bili su uhvaćeni na spavanju, što je takođe bilo normalno. Ali dok su ti lenjivci i dalje spavali na kopnu, spokojno hrčući pored svojih vlasnika, najstariji čamac je, kao i toliki starci, pora-

nio, pa je to bila prva brodica koja je prešla preko odledenog jezera. Tajeva šikara... pa je i to bilo kako obično biva.

Pogledajte kako stari lađar Taj brzo promiče po magličastoj vodi, stojeći pognut na krmi svoje lađe! Kako se njegovo veslo, kao kakvo drveno srce na žutom štapu, trza dok prolazi kroz travuljinu! U ovom kraju smatraju ga veoma nestranim zato što vesla stoječki... između ostalog. Taj nosi hitnu poruku doktoru Azizu, samo što nije pokrenuo točak istorije... dok Adam posmatra vodu i seća se onoga što je naučio od Taja pre mnogo, mnogo godina: „Led uvek vreba, Adame, mali moj, ispod same površine.“ Adamove oči su bistro plave, kao što je neverovatno plavetnilo planinskog neba koje se često spušta u zenice muškaraca u Kašmiru; oni još nisu zaboravili da gledaju. Oni vide – eno ih! poput kostura neke sablasti, ispod same površine jezera Dal! – one fine šare, ono složeno preplitanje bezbojnih linija, one hladne, strpljive žilice budućnosti. Godine u Nemačkoj, u kojima se toliko toga zamaglilo, nisu ga lišile očnog vida. Tajevog dara. On podiže pogled, ugleda Tajev čamac kako mu se približava u obliku slova V, mahnu u znak pozdrava. Tajeva ruka se podiže – ali to je zapovest: „čekaj!“ Deda čeka; a u tom međuprostoru, dok on proživljava poslednje časove mira u svom životu, nekakvog mutnog, zloslutnog mira, bolje bi bilo da ga konačno ipak opišem.

Izbegavaću prizvuk prirodne zavisti ružnog čoveka, zavisti prema onome koji pada u oči i ostavlja snažan utisak svojim izgledom – da kažem samo da je doktor Aziz bio visok čovek. Prislonjen uza zid svoje porodične kuće, bio je visok koliko i dvadeset i pet cigli (po jedna cigla za svaku godinu života), ili negde blizu sto devedeset centimetara. A bio je i snažan. Brada mu je bila gusta i riđa – a to je ljutilo majku, koja je govorila da samo hadžije, oni koji su bili na hodočašću u Meki, treba da imaju riđe brade. Kosa mu je, me-

đutim, bila nešto tamnija. Njegove nebeske oči već su vam poznate. Ingrid je jednom rekla: „Ludački su pomešali boje kad su ti pravili lice.“ Ali glavno obeležje dedine anatomije nisu bile ni boje ni visina, ni snaga mišica ni uspravno držanje. Nego nešto drugo: eno ono što se ogleda u vodi, što se talasa kao luda banana nasred njegovog lica... Adam Aziz je čekao Taja i posmatrao svoj nos koji se mreškao u vodi. Taj nos bi s lakoćom dominirao i na manje dramatičnom licu nego što je bilo Adamovo; ali čak i na njemu taj nos je prvo padao u oči i ostajao nezaboravan. „Siranovski, dostojan Sirana de Beržeraka“, rekla je Ilze Lubin, a Oskar je dodao: „Najsurlastija nosina.“ Ingrid je izjavila: „Mogao bi preći reku na tom nosu.“ (Most njegovog nosa bio je širok.)

Dedin nos: nozdrve su treperile, krivile se kao igračice. Među njima se šepurio trijumfalni luk nosa, prvo se pružao gore, a zatim se spuštao sve dok se nije strmoglavio na gornju usnu, s veličanstvenom neočekivanošću, sa svog zasad crvenog vrha. Kao stvoren da raspali po grumenu zemlje. Želim da se zabeleži moja zahvalnost tom moćnom organu – da njega ne bi, ko bi ikad i pomislio da sam ja sin svoje majke, unuk svoga dede? – tom kolosalnom aparatu na koji ću i ja steći pravo već samim svojim rođenjem. Nos doktora Aziza – koji bi se jedino mogao uporediti još sa surlom na slonovskoj glavi boga Ganeša* – davao mu je neprikosnoveno pravo da bude rodonačelnik. A Taj ga je i tome naučio. Kada je mladi Adam tek izašao iz puberteta, oronuli lađar je kazao: „Na takvom nosu valja zasnovati porodicu, kneževiću moj. Niko neće moći da posumnja čije je potomstvo. Svaki vladar Mogulskog Carstva

* Bog mudrosti, razboritosti i uklanjanja prepreka. Predstavlja se kao onizak debeljuca, žučkast ili crvenkast, s velikim trbuhom i slonovskom glavom. – *Prim. prev.*

dao bi desnu ruku za takav nos. U njemu se kriju dinastije“, i tu se Taj u omaklo nešto vulgarno – „kao bale.“

Na licu Adama Aziza nos se rodonačelnički šepurio. Majčin je izgledao plemenit i pomalo pačenički; kod tetke Emeralde – snobovski; kod tetke Alije – intelektualan; kod ujaka Hanifa bio je to organ jednog neuspelog genija; kod ujaka Mustafe preobrazio se u njuškalo jednog mediokriteta; Ridokosa Majmunčica ga je potpuno izbegla; ali u mom slučaju – e, u mom slučaju bio je opet nešto drugo. Ali ne smem smesta da otkrivam sve svoje karte.

(Taj se približava. On koji je otkrio moć nosa, i koji u ovom času donosi dedi poruku koja će ga kao katapult izbaci u budućnost, veslima tera svoju šikaru ranim jutrom po jezeru...)

Niko se ne seća kada je Taj bio mlad. Veslao je on na ovom istom čamcu, stajao je on na njemu u ovom istom pogrbljenom položaju, po jezeru Dal, po Nadžinskim jezerima... oduvek. Otkako je sveta i veka. Živeo je negde u nehi-gijenskoj utrobi stare drvene kuće, a njegova žena je gajila korenje lotosa i drugo neobično povrće na jednoj od mnogih „plovećih bašti“ koje su se s proleća i u leto ljuljuškale na vodi. Taj je i sam veselo priznavao da nema pojma koliko mu je godina. Kao, uostalom, ni njegova žena – po njenim rečima, bio je već kao štavljena koža kad su se venčali. Lice mu je bilo skulptura koju je vetar vajao po vodi: mreškanje kože. Imao je dva zlatna zuba, i nijedan drugi. U varoši nije imao mnogo prijatelja. Malo bi mu koji lađar ili trgovac ponudio da zajedno s njim puši nargilu kada bi plovio pored sidrišta za šikare ili pored jednog od mnogih dućančića ili čajdžinica sklepanih na obali jezera.

Opšte mišljenje o Taj u još poodavno je izrazio otac Adama Aziza, trgovac dragim kamenjem: „Mozak mu je is-pao zajedno sa zubima.“ (Ali sada je stari sahib Aziz sedeo

izgubljen usred cvrkuta ptica, dok je Taj jednostavno, veličanstveno, i dalje veslao.) Taj utisak lađar je stvarao svojim torokanjem, fantastičnim, rečitim, neprekidnim i vrlo često upućenim samom sebi. Reči se daleko čuju na vodi i svet se cerekao njegovim monolozima na sve strane kraj jezera; ali to je bilo cerekanje puno divljenja, pa čak i strahopoštovanja. Divljenja, jer je stari blesan poznavao jezera bolje od ijednog od onih koji su mu se rugali; strahopoštovanja, jer je svojim godinama polagao pravo na starost tako duboku da se ona nije mogla ni odrediti, starost koju je, uz to, s takvom lakomom nosio oko svog pilećeg vrata da mu ona nije smetala da dobije veoma poželjnu ženu i izrodi sa njom četiri sina... i još pokojeg, kako se priča, s drugim ženama po obalama jezera. Mladi priplodnici po sidrištima šikara bili su uvereni da on ima negde sakrivene velike pare – možda masu zlatnih zuba neprocenjive vrednosti, koji su zveketali u vreći kao orasi. Mnogo godina kasnije, kada je čika Mafi pokušao da mi proda svoju kćerku, nudeći da joj se povade svi zubi i zamene zlatnima, setio sam se Tajevoг zaboravljenog blaga... a, kao dete, Adam Aziz ga je voleo.

I pored svih glasina o njegovom bogatstvu, živeo je od svog čamca, naplaćujući u gotovini prevoz sena i koza i povrća i drva; a i ljudi. Dok je tako taksirao, imao je kao nekakav paviljon nasred svoje šikare, s baldahinom i veselim zavesama sa cvetićima, s odgovarajućim jastučićima; i okadio bi čamac tamjanom. Prizor Tajeve šikare koja se približava, uz lepršanje zavesa, oduvek je za doktora Aziza bio jedan od najpouzdanijih vesnika proleća. Uskoro će engleski sahibi početi da pristižu i Taj će ih prevoziti do Šalimarskih vrtova i Kraljevog vrela, pognut, raspričan i oran da im sve pokaže. On je bio živa antiteza verovanja Oskara, Ilze i Ingrid u neizbežnost promene... varljivi, postojani, poznati duh kotline.

Vodeni Kaliban, s malčice preteranom ljubavlju prema jeftinom kašmirskom brendiju.

Sećam se plavog zida svoje spavaće sobe, na kome je, pored pisma predsednika Vlade, Volter Rali³, još kao dečak, visio mnogo godina zureći u zanosu u nekakvog starog ribara s crvenom indijskom keceljom, koji je sedeo – na čemu je sedeo? – na drvetu koje je voda nanela – i pokazivao prstom prema moru dok je pričao svoje ribarske priče... I Adam, takođe još kao dečak, moj budući deda, zaljubio se u lađara Taja upravo zbog tog neprestanog ćeretanja koje je navelo druge da misle da je blesav. Bilo je to čarobno pričanje; rasi-pao je reči kao budala novac; one su tekle između njegova dva zuba, začinjene štucanjem i brendijem, uzletale do najudaljenijih Himalaja prošlosti, a onda se pronicljivo obrušavale na neku današnju pojedinost, na Adamov nos, na primer, da bi, kao na mišu, izvele vivisekciju i otkrile šta on predstavlja. To prijateljstvo je bacalo Adama pod vrelu vodu u pravičnim razmacima. (Ključalu vodu. Bukvalno. Dok bi mu majka govorila: „Potamanićemo gamad tog lađara makar i tebe utamanili.“) No stari samozborilac i dalje je leškario u čamcu kraj obale bašte koja je račvasto zalazila u vodu, a Aziz bi mu se šćućurio kraj nogu i slušao ga sve dok ga neki

³ Ser Volter Rali (1527–1618) slavni engleski pomorac, istraživač i dvoranin, a u isti mah i pesnik i hemičar, na kraju pogubljen u političkim intrigama i obračunima, u engleskoj kulturnoj istoriji simbol je svestranog renesansnog čoveka. Nekoliko od njegovih tridesetak sačuvanih lirskih pesama su klasici engleske renesansne poezije, a neki njegovi istorijski i politički spisi (o istoriji sveta, o parlamentarjoj vladavini i dr.) bili su uticajni u svoje vreme, a ostali su i do danas značajni. Na poznatoj slici Džona Mileja „Dečaštvo ser Voltera Ralija“ prikazan je stari ribar koji upire kažiprstom prema moru i priča nešto uzbudljivo dvojici dečaka, koji ga pomno gledaju, pobuđujući kod njih radoznalost za pomorstvo i istraživanja. Ta slika je postala viktorijanski simbol imperijalnog sna „ogromne, slavne Engleske“ koja vlada morima i dalekim zemljama. – *Prim. prev.*

glasovi ne bi pozvali u kuću da mu se održi predavanje o Tajjevoj prljavštini i da ga upozore na pljačkaške pohode klica koje je majka već videla kako skaču sa onog gostoljubivog prastarog tela na široke, uštirkane bele šalvare njenog sina. Ali Adam se stalno vraćao na obalu i u magli tražio obrise zgurenog tela onog dronjavog prokletnika koji vozi svoj volšebni čamac po začaranim jutarnjim vodama.

„Ali koliko vam je zbilja godina, Taj?“ (Odrastao, s riđom bradom, već na putu ka svojoj budućnosti, doktor Aziz se seća dana kada je upitao ono što se nije smelo pitati.) Nastupio je, za trenutak, muk, bučniji od vodopada. Monolog je bio prekinut. Veslo je pljusnulo po vodi. Vozio se u šikari sa Tajem, čučao je među kozama, na hrpi slame, s punom svešču o batini i koritu koji ga čekaju kod kuće. Pošao je da sluša priče – a jednim jedinim pitanjem učutkao je pripovedača.

„Hajde, kažite mi, Taj, koliko vam je stvarno godina?“ U tom času se, niotkud, stvorila boca brendija: to jeftino piće pojavilo se iz nabora dugačkog, teškog ogrtača. Zatim se Taj stresao, podrignuo i iskolačio oči. Zlato je blesnulo. I, najzad, prozborio je. „Koliko mi je godina? Pitaš me koliko mi je godina, mali glupane. Njuškalo jedno njuškasto...“ Taj, kao da proriče kakav će biti onaj ribar na mom zidu, pokaza prstom planine. „Onoliko mi je godina, gavijale, krokodilčiću moj!“ Adam je, kao pravi indijski krokodil i njuškalo, pratio pogledom njegov prst. „Posmatrao sam kako se rađaju planine; video sam kako carevi umiru. Čuj i počuj, gavijale moj ...“ – opet se pojavi boca brendija, a zatim brendi progovori iz njega rečima opojnijim od alkohola – „... video sam onog Isu, onoga Hrista, kad je dolazio u Kašmir. Smej se ti, smej, ali ja pamtim tu tvoju storiju, sva je ona u mojoj glavi. Nekada je bila zapisana u izgubljenim knjigama starostavnim. Nekada sam znao gde je onaj nadgrobni spomenik na kome su uklesana probušena stopala iz kojih je tekla krv jed-

nom godišnje. Čak me i pamćenje izneverava; ali sve znam, iako ne umem da čitam.“ Nepismenost – otpisana trijumfalnim gestom; a pisana istorija ljudskog roda – prah i pepeo pred silnim izlivom besa njegove moćne ruke, koja zatim, isto tako silno, posegnu u džep ogrtača da se dočepa boce brendija i prinese je usnama ispucanim od hladnoće. Taj je uvek imao ženske usne. „Gavijale, krokodilčiču moj, čuj i počuj. Ja sam puno toga video. Prijatelju, da si samo video onog Isu kad se pojavio, s bradom do muda, ćelav ko jaje. Bio je star i iznuren, ali pravi džentlmen. ‘Posle vas, Tajdži*’, rekao bi, i ‘izvolite sestiti’; uvek pun poštovanja u ophođenju, nikad mi nije rekao da sam blesan, nikad me čak nije oslovio sa ‘ti’. ‘Vi’ pa ‘vi’. Učtiv čovek, shvataš? A tek kakav je apetit imao! Pred prizorom takve gladi uši bi mi se načulile od straha. Bio on svetac ili đavo, kunem ti se da je mogao da pojede jare odjednom. Pa šta? Govorio sam mu, jedi, napuni tu svoju trbušinu, čovek dolazi u Kašmir da uživa u životu, da umre, ili iz oba razloga. Bio je već završio svoje delo. Došao je ovamo da se još malo nauživa sveta.“ Opsenjen ovim brendijevskim portretom ćelavog, proždrljivog Hrista, Aziz je pomno slušao, ponavljajući kasnije doslovce svaku reč svojim preneraženim roditeljima, koji su se bavili trgovinom dragim kamenjem i nisu imali vremena za prazna naklapanja.

„O, ti mi ne veruješ?“, lizao je svoje ispucale usne i kezio se, svestan koliko je to što govori daleko od istine. „Nešto si mi rasejan?“, opet će on, iako je dobro znao kako Aziz pomno guta svaku njegovu reč. „Možda te neka slamka bocaka u stražnjicu, a? O, tako mi je žao, gospodičiču, što ti nisam obezbedio svilene jastuke sa zlatnim brokatnim vezom –

* Sufiks-dži (*ji*) izražava u isti mah poštovanje i ljubav i upotrebljava se pri oslovljavanju omiljenih i uvaženih starijih članova porodice ili popularnih narodnih vođa (npr. Gandidži). – *Prim. prev.*

onakve jastuke na kakvim je sedeo car Džehangir*! Bez sumnje ti misliš o caru Džehangiru samo kao o baštovanu“, op-
tužio je Taj moga dedu, „jer je on podigao Šalimar. Gluposti!
Šta ti znaš? Njegovo ime znači Svedržitelj Zemlje. Zar ti je to
ime nekog baštovana? Sam bog zna šta vi deca učite u dana-
šnje vreme. Dok je meni“ ... ovde se malo zaduavao... „tačno
poznata njegova težina, u dram! Pitaj me koliko oka i koliko
drama! Kad je bio srećan, dobijao je na težini, a bio je najte-
ži od svih ljudi u Kašmiru. Ja sam ga nosao u nosiljci... ne,
ne, slušaj, pa taj veliki krastavac na licu drma ti se kao i onaj
mali u šalvarama De, de, pitaj šta hoćeš! Samo pitaj! Pitaj ko-
liko puta se kožni kaiš omotavao oko ručki nosiljke – da
znaš: trideset jedan put. Pitaj šta je Car rekao na samrti – po-
slednja reč mu je bila ‘Kašmir’. Imao je smrdljiv dah, ali do-
bro srce. A šta misliš ko sam ja? Puka neznalica i pas lotali-
ca? Hajde, kupi se iz čamca, teško je s takvim nosom veslati;
a i otac te čeka da ti izbije iz glave moja prazna naklapanja,
a majka da ti iskuva kožu.“

U boci brendija lađara Taja vidim proročanski nagove-
štaj svog rođenog oca i njegove opsesije džinovima**... a evo
i još jednog ćelavog stranca... i Tajeve prazna naklapanja su
proročanski nagoveštaj onih drugih naklapanja koja su bila
uteha mojoj baki u starosti; zahvaljujući njima ona je još i na-
učila toliko priča... a ni psi lotalice nisu daleko... Dosta. Sam
sebe prepadam.

Uprkos batinama i iskuvavanju, Adam Aziz nikako ni-
je prestajao da plovi sa Tajem u njegovoj šikari, među kozama,

* Džehangir, Veliki mogul od Delhija, „Osvajač sveta“ (1569–1627).
Za njegove vladavine Englezi su osnovali prvo trgovačko uporište u Su-
tri. – *Prim. prev.*

** Džin – u islamskoj mitologiji duh nižeg reda od anđela, često
zao duh koji se javlja u obliku čoveka ili životinje i ima natprirodnu moć
nad ljudima. – *Prim. prev.*

SADRŽAJ

PRVA KNJIGA

Probušeni čaršav	9
Merkurohrom	33
„Pljuni u pljucu“	55
Pod ćilimom	78
Proklamacija	99
Stoglava čudovišta	123
Metvold	144
Tika-taka	167

DRUGA KNJIGA

Ribarev kažiprst	191
Zmije i merdevine	216
Nesrećni slučaj u sanduku za rublje	237
Sveindijski radio	262
Ljubav u Bombaju	285
Deseti rođendan	306
U kafani „Novi svet“	329
Alfa i Omega	352
Kolinos Kid	374
Palica kapetana fregate Sabarmatija	397

Otkrovenja	422
Manevri bibernica	445
Drenaža i pustinja	465
Džamila Pevaljka	484
Salemova druga nevinost	515

TREĆA KNJIGA

Buda	543
U Sundarbanima	566
Sem i Tigar	587
U senci džamije	603
Venčanje	634
Ponoć	660
Abrakadabra	692

Svetozar Koljević

HILJADU I JEDNA PONOĆ SALMANA RUŽDIJA	725
---	-----

Siniša Kolarić

POTRAGA ZA DECOM PONOĆI	759
-------------------------------	-----

REČNIK	763
--------------	-----

Salman Ruždi
DECA PONOĆI

Prevod sa engleskog
Svetozar Koljević
Zoran Mutić

Za izdavača
Dijana Dereta
David Dereta

Glavni urednik
Dijana Dereta

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Lektura i korektura
Nevena Čović

Drugo *DERETINO* izdanje

ISBN 978-86-7346-877-8

Tiraž
1000 primeraka

Beograd, 2013.

Izdavač / Štampa / Plasman

Grafički atelje DERETA

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd

tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078

w w w . d e r e t a . r s

Knjižare DERETA

Knez Mihailova 46, tel: 011.26.27.934; 30.33.503

Banovo brdo, Dostojevskog 7, tel: 011.30.58.707; 35.56.445

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111(73)-31
821.111(73)-31
821.111(73).09-31 Ружди С.

РУЖДИ, Салман, 1947-

Деца поноћи/Salman Ruždi; prevod sa engleskog Svetozar Koljević, Zoran Mutić. – 2. Deretino izd. – Beograd: Dereta, 2013 (Beograd: Dereta). – 771 str. ; 21 cm. – (Biblioteka XX vek/Dereta)

Prevod dela: Midnight's Children/by Salman Rushdie. – Tiraž 1.000. – Str. 725-757:

Hiljadu i jedna ponoć Salmana Ruždija/Svetozar Koljević. – Str. 759-761:
Potraga za Decom ponoći/Siniša Kolarić. – Rečnik: str. 763-771. –
Napomene uz tekst.

ISBN 978-86-7346-877-8

а) Ружди, Салман (1947-) - „Деца поноћи”
COBISS.SR-ID 196301580